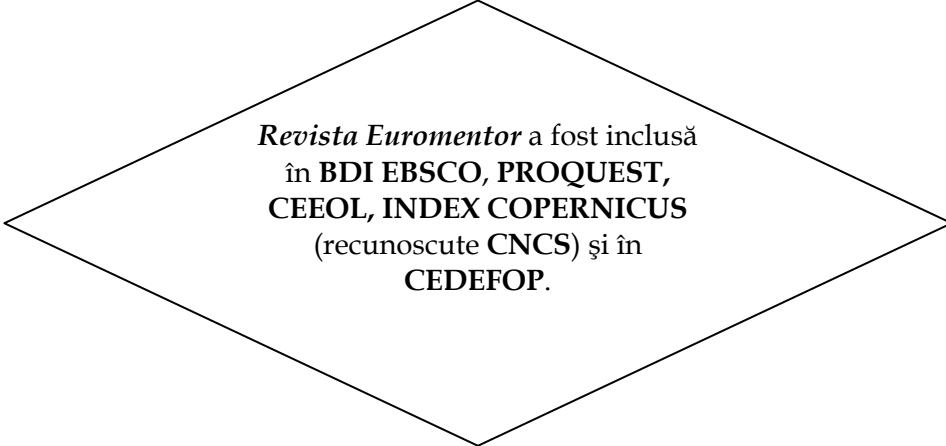

**EUROMENTOR
STUDII DESPRE EDUCAȚIE**

Volumul V, Nr. 2/iunie 2014

Revista „Euromentor” este editată de către Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Facultate de Științe ale Educației.

Adresa: Splaiul Unirii nr. 176, sector 4, București
Tel.: (021) - 330.79.00, 330.79.11, 330.79.14
Fax: (021) - 330.87.74
E-mail: euromentor.ucdc@yahoo.com

Revista Euromentor a fost inclusă
în **BDI EBSCO, PROQUEST,**
CEEOL, INDEX COPERNICUS
(recunoscute **CNCS**) și în
CEDEFOP.

EUROMENTOR STUDII DESPRE EDUCAȚIE

Volumul V, Nr. 2/iunie 2014

ISSN 2067-7839

*Fiecare autor răspunde pentru originalitate și pentru faptul că
textul nu a mai fost publicat anterior.*

CONSIDERAȚII PRIVIND EDUCAȚIA CONTEMPORANĂ ÎN SECOLUL XXI

CONONA PETRESCU*

*„Educația este considerată cultura
inteligenței sau a spiritului”
B.F. Skinner*

Abstract: *The educational phenomenon undergoes at all levels changes which are either natural, or caused, or directed, planned. Our study indicates some of the current education trends and guidelines, advocating for ‘education for change’ as a pivot of rethinking contemporary education. Firstly, we believe that school should be a central part of the change of mentalities. In this respect, the old type of learning based on learning retention can no longer be satisfactory, being replaced with innovative learning that is anticipatory, participatory and collaborative.*

Keywords: *education for change, “new educations”, school, innovative learning, collaborative learning.*

Că educația are un rol hotărâtor în formarea și dezvoltarea personalității umane, în manifestarea și valorificarea plenară a potențelor sale creatoare, este un adevăr pe care lumea l-a descoperit cu multe secole în urmă. De sorginte mult mai recentă pare însă a fi concepția potrivit căreia educația este un factor vital al evoluției și progresului întregii umanități, al asigurării, în ultimă instanță, a chiar viitorului speciei umane. Când spunem acestea, avem în vedere nu doar realitățile dramatice cu care se confruntă lumea contemporană ci și, sau mai ales, faptul că soluțiile oferite acestor probleme depind în mod decisiv de formația cultural-științifică, politică, socio-economică a celor chemați să le elaboreze. Ori, în măsura în care epoca noastră stă realmente sub semnul democratizării, fiecare dintre noi este chemat să contribuie la dezvoltarea și la rezolvarea cât mai echitabilă a problemelor stringente cu care se ocupă timpul nostru.

---

* Lect. univ. dr., Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București.

Notabilă este promovarea „noilor educații” care reprezintă tocmai răspunsurile sistemelor educative și ale pedagogiei la o problemă emergentă caracterizată prin universalitate, globalitate, pluridisciplinaritate și gravitate.

Alături de promovarea „noilor educații” (dintre care cele mai semnificative ni se par a fi: educația pentru participare și democrație; educația pentru bună înțelegere și pace; educația pentru schimbare și dezvoltare; educația pentru comunicare și mass-media etc.) definitorie pentru pedagogia modernă este și elaborarea unor concepte-cheie precum: „democratizarea educației”, „educația permanentă” și nu în cele din urmă, „educația adulților”.

Educația, departe de a se limita la o perioadă de școlarizare, trebuie să se extindă la durata întregii existențe, să cuprindă toate domeniile cunoașterii, putându-se îmbogăți prin mijloace diverse și favorizând toate formele de dezvoltare a personalității. Procesele educaționale în care sunt angajați, în cursul vieții lor, sub orice formă ar fi, copiii, tinerii și adulții de toate vârstele trebuie considerate ca un tot, ca un întreg.

Plasarea oricărui tip de demers educațional în temporal, deci în istoricitate, presupune în mod obligatoriu acțiunea de căutare în descifrare a tendințelor care se manifestă în acest domeniu de importanță vitală pentru societățile contemporane. Aceasta întrucât tendințele sunt „purtătoare de sugestii, de confirmări sau de răspunsuri. În funcție de forța și relevanța lor, ele pot anunța viitori posibili sau favorabili”¹.

Cunoașterea tendințelor îi poate ajuta pe cercetători și decidenți să-și situeze mai bine proiectele și metodologiile, să evite erori posibile și să se îndrepte mai sigur către viitorul dezirabil al școlii.

Trei sunt aspectele de descifrat la nivelul tendințelor în educație: tendințele ca atare, jocul acestora și identificarea tendințelor celor mai puternice (care trebuie să fie încurajate dacă slujesc progresului social, fie stopate sau minimizate dacă, dimpotrivă, dezvoltă direcții distructive, frenatoare sau nesemnificative). Pe de altă parte, se pot identifica tendințe evidente, manifeste precum și tendințe „ascunse”, latente, acestea din urmă manifestându-se în domenii în care măsurarea este dificilă, la început firave, slabe, tendințele evoluează și în anumite cazuri devin importante sau puternice.

La nivel mondial există, cum e și firesc, un joc al tendințelor. Așa, de pildă, interesul pentru învățarea limbilor străine, pentru utilizarea masivă

---

¹ George Văideanu, *Educația la frontiera dintre milenii*, Ed. Politică, București, 1988, p. 70.

a calculatoarelor, pentru instruirea programată, ar putea fi considerate ca tendințe majore ale educației contemporane. Este îndeobște recunoscut faptul că învățarea unei limbi străine (sau a mai multor!) este atât un exercițiu spiritual util, cât și un mijloc de deschidere spre alte orizonturi culturale, de dialog și comunicare între culturi și, nu în ultimul rând, de ameliorare socială (atenuare a stărilor conflictuale, dezorganizarea etc.). La fel, utilizarea calculatorului în industrie se înscrie, cu specificul acestui domeniu, în mod convergent, în același tip de finalități enumerate mai sus.

S-ar putea grupa tendințele și în funcție de nivelurile învățământului sau de domenii: obiective, conținuturi, metode. Astfel, în privința conținuturilor direcțiile majore ar putea fi: **atât conținuturile educației formale, cât și cele ale educației nonformale sau informale; atât conținuturile sistematice, sub formă de planuri, cursuri și manuale, cât și cele „ascunse” sau latente, desprinse din atmosfera instituției școlare, din cultura și stilul educatorului; atât obiectivele și cunoștințele, cât și modurile de organizare a învățării, având în vedere că și acestea sunt purtătoare de mesaj și fac parte din „calea” edificării personalității.**

În sfârșit tendințele ar mai putea fi grupate și în raport cu modalitățile de abordare a proceselor educației orale.

Trei ar fi tendințele majore în acest sens: (a) abordarea sistematică, (b) abordarea curriculară, (c), abordarea modulară.

(a) Conceperea în maniera sistematică a proceselor educative produce efecte pozitive precum: **sporește coerența activităților educative; asigură varietatea și echilibrul metodelor și mijloacelor folosite; favorizează articularea diferitelor tipuri ale învățării; conduce la o evaluare riguroasă, benefică pentru toți, a proceselor realizate în cadrul unei activități de învățare etc.**

Abordarea sistematică a educației „permite evidențierea funcțiilor și a structurilor specifice organizației/instituției școlare. Această abordare privește educația ca totalitatea organizată instituțional, practic la nivelul întregii societăți”².

Analiza de sistem (a sistemului de învățământ) pune în evidență următoarele patru tipuri de școli: **școala-instituție**, ce are ca finalitate socializarea bazată pe interiorizarea normelor sociale; **școala - aparat de reproducere a relațiilor sociale de putere**, care acordă întreaga putere sistemului social, legitimând diferențele dintre clase și categorii (Bourdieu, Passeronon); **școala multiplă**, deschisă spre experiențe variate,

---

² S. Cristea, S. Constantinescu, *Societatea educației*, Ed. Hard Iscom, Pitești, 1988, p. 155.

dependentă în măsură mai mare de activitate celor implicați în educație (elevi, studenți); școală - „piața educației” care „are ca finalitate socializarea bazată pe distanțarea de norme” (concepută în întregime pe postulatul raționalizării indivizilor care aleg în funcție de interese și resurse”³ - și care, după cum putem constata promovează și sistemul nostru actual).

Aceste tipuri/teorii evidențiază importanța funcției de socializare angajată la nivelul sistemului de învățământ în vederea integrării sociale a personalității în diferite domenii de activitate. Deschiderea metodologică și practică făcută de teoria (dar mai ales de metoda sistematică) sistemelor permite abordarea școlii din perspectiva teoriei organizației respectiv definirea școlii ca organizație întemeiată pe un ansamblu de resurse pedagogice (umane, informaționale, financiare, material-energetice etc.) angajate în realizarea unei activități comune, orientată valoric către finalități generale (stabilite pe termen mediu și lung) realizabile în cadrul unor structuri ierarhice specifice care determină calitatea curriculum-ului școlar (obiective/plan/program/metodologie).

Structura sistemului de învățământ suportă și ea o evoluție determinată de reformele realizate în ultimele decenii în lume. Apare aici tendința articulării celor trei niveluri de școlaritate (primar - secundar - superior) asigurată pe de-o parte, prin instituirea treptelor și/sau ciclurilor școlare, iar pe de altă parte, prin deschiderea întregului sistem, atât pe verticală, cât și pe orizontală, spre educația permanentă.

Reformele implementate în ultimele decenii (mai ales după evenimentele din 1968 din Franța) au încercat să rezolve disfuncționalitățile apărute în contextul „crizei mondiale a educației” concretizate, în ultimă instanță, în contradicția existentă între cererea și oferta de instruire, între resurse și rezultate, reforme care au vizat mai ales structura de bază a sistemului, respectiv nivelul învățământului obligatoriu.

Actualmente structurile învățământului obligatoriu suferă transformările reformatoare declanșate în anii 1960-1970 în următoarele direcții mai importante: **redefinirea învățământului obligatoriu; prelungirea duratei acestuia până la vârsta de 16-18 ani; flexibilitatea raporturilor între nivelurile și treptele (ciclurile de școlaritate); concentrarea conținutului în jurul unui trunchi comun de cultură generală proiectat în majoritatea țărilor în termenii unui program identic de bază; validarea învățământului obligatoriu prin certificate de**

---

³ Ibidem, p. 156.

absolvire obținute prin examene sau prin evaluarea rezultatelor obținute pe parcurs.

Învățământul superior/liceal, organizat de regulă ca învățământ postobligatoriu, valorifică tendința „prelungirii unui trunchi comun a cărei diversitate pe filiere se realizează mai târziu în timpul studiilor”⁴.

Obiectivul acestuia este de a asigura o formare continuă de bază și de a diversifica posibilitățile de studiu în funcție de varietatea cerințelor și aspirațiilor, asigurându-se în același timp, egalitatea efectivă a diferitelor tipuri de învățământ, formare și mobilitate a elevilor.

Învățământul superior, orientat spre educația generală echilibrată care urmărește nu numai obiectivele cognitive, ci și dezvoltarea afectivă și morală angajează noi tendințe ca de pildă: **deschiderea socială necesară pentru pregătirea absolvenților într-un număr sporit de profesii; restructurarea conținutului pe temeiul faptului că într-o societate dinamică competențele specifice devin repede depășite; profesionalizarea prin cercetare menită să consolideze capacitatea universității de a produce cunoștințe fundamentale necesare pentru pregătirea specialiștilor; susținerea parteneriatului între universitate și autoritățile publice**, în special în cazul unor proiecte de mare anvergură; **promovarea unei filozofii a educației** ce permite afirmarea unei proiectări curriculare capabile să rezolve conflictul dintre instruirea generală și cea de specialitate, nu atât prin oferirea de cunoștințe cât mai vaste din diferite discipline, ci adoptând, în diferitele domenii de specialitate, un stil de învățământ axat pe asimilarea unor mecanisme intelectuale și a valorilor universitare.

Sistemele de învățământ din Europa Centrală și de Est încearcă, după 1990, să răspundă acestor provocări în contextul unei politici educaționale care vizează schimbarea raportului dintre stat și universități, urmărind, pe de o parte vechiul sistem (centralizare, absența autonomiei politizate, ideologizare, uniformizare etc.), iar, pe de altă parte, realizarea la nivel macro - social a unor obiective pedagogice de anvergură. La acest nivel se manifestă următoarele tendințe: **extinderea rețelei instituțiilor de învățământ superior** prin înființarea de noi instituții; **restructurarea învățământului superior pe trei trepte**: învățământ de scurtă durată (2–3 ani); învățământ de lungă durată (4–6 ani); învățământ postuniversitar (masterat, doctorat); **diversitatea instituțiilor de învățământ superior** (de stat, particular, profesional, militar etc.) și a formelor de organizare a

---

⁴ Ibidem, p. 161.

acestora (zi, fără frecvență, la distanță); **schimbarea raporturilor dintre instituțiile de învățământ și guvern** (M.E.C.), în următoarele sensuri: descentralizarea parțială a managementului sistemului, creșterea autonomiei instituționale, constituirea unor organisme academice naționale de intermediere între instituții și guvern etc.).

(b) Abordarea curriculară a învățământului promovează o concepție nouă despre selecționarea și organizarea conținuturilor, despre proiectarea și organizarea învățării: dacă până în prezent cel mai important era conținutul („ce”- ul) învățării, în prezent, contează, mai întâi, în ce scop și cu ce rezultate se învață. Marele avantaj al noii abordări constă în faptul că „metodologia elaborării curriculumului îi cere educatorului să selecționeze, să utilizeze și să articuleze toate componentele și etapele activităților didactice în funcție de obiective, evitând izolarea sau suprasituarea unei componente (metoda, metodă - instrument) în dauna altora”⁵.

Reforma curriculumului lansată în anii 1977-1978 urmărește, în esență, schimbarea radicală a concepției despre rolul școlii: „Școala a fost, în principiu, scena unui proces de predare-învățare, astfel spus, de asimilare a cunoștințelor. Ea trebuie să devină din ce în ce mai mult instituția care asigură o dezvoltare totală a personalității. Noile programe vor pune accent pe studiul individual și pe dezvoltarea originalității gândirii, învățarea va fi axată pe concepte fundamentale”.

Ilustrativ pentru acest nou mod de a înțelege menirea școlii este programul de măsuri adoptat în 1976 de Ministerul Educației, Științei și Culturii al Japoniei, în cadrul căruia prioritare nu sunt obiectivele privind sporirea ponderii științelor și tehnologiei, ci cele ce vizează: „stimularea aptitudinii elevilor de a gândi în mod independent și de a lua decizii adecvate; o viață școlară mai calmă și mai plăcută; stimularea dragostei elevilor pentru natură și pentru oameni, dezvoltarea sociabilității; cultivarea dragostei pentru familie, pentru locul natal conjugat cu deschiderea față de lumea contemporană”.

Proiectarea curriculară promovată în cadrul didacticii moderne este centrată pe obiectivele activității instructiv - educative urmărind prioritar „optimizarea raporturilor de corespondență pedagogică între elementele componente (obiective - conținuturi - metodologie - evaluare), între acțiunile de predare - învățare - evaluare subordonate”, finalităților angajate la nivel de sistem și proces. Dezvoltarea proiectării curriculare

---

⁵ George Văidenu, *Educația la frontiera dintre milenii, op.cit.*, p. 79.